

Vatų Nacionalinis Parkas

Tegul gamta išlieka gamta

Vertė: D.Gustaitytė, J.Rudzinskaitė, A.Ugianskienė, A.Ugianskis, T.Zaremba

Vatai – nepakartojamas regionas

Vatai (vok.watt) - žemų jūros pakrančių juosta, nuolatos apsemiama kasdieninių potvynių.

Vatai driekiasi išilgai Danijos, Šlezvigo-Holšteino (Schleswig-Holstein), Žemutinės Saksonijos (Niedersachsen), bei Nyderlandų pakrančių. Tai unikali ir viena didžiausių jūros pakrančių, kurioje gamtos jėgos ir žmogaus veikla suformavo nepakartojamą smėlio kranto, kopų, druskos maršų (maršos (vok.marsch)- žemų jūros pakrančių viršutinė juosta, užliejama tik aukščiausių potvynių ir didžiausių sampūtų periodais) ir salų derinį, bei vieną didžiausių pasaulyje vatų.

Mažos druskos maršų salelės, vadinamos *Halligen* - tai ypatingi Šlezvigo-Holšteino regione esančių vatų elementai. Šias mažas saleles pavasarį ar siaučiant audrai apsemiama vanduo. Tada telieka kyšoti tik *Warften*- aukštesnės salos dalys, ant kurių pastatyti namai.

Kiekvienų metų vidurvasarį Trišeno (Trischen) saloje, vos keletas kilometrų nuo pagrindinės jūros pakrantės, poruotis susirenka beveik visa Europos paprastųjų urvinių ančių populiacija, t.y. apie 200.000 paukščių. Tuomet purvo lygumose ir įlankose gausu neskraidančių paukščių, o vietiniai paplūdimiai būna nusėti jų plunksnų.

Vatuose gyvena daugybė jūros dvigeldžių moliuskų, sraigių, krevečių, kirmėlių, o taip pat ir keletas jūros žinduolių. Šlezvigo-Holšteino vatai yra vienintelė vieta, kur veisiasi pilkieji ruoniai. Jų jaunikliai gimsta žiemą ant smėlio pakrančių. Sylt ir Amrum salų vandenys yra svarbiausios delfinų veisimose vietos Šiaurės jūroje.

Nacionaliniai parkai - idėja, apimanti pasaulį

Nacionaliniai parkai egzistuoja nuo 1872 metų. Tuomet JAV, Jeloustouno (Yellowstone) apylinkėse, buvo įkurtas pirmasis pasaulyje nacionalinis parkas. Vėliau jų sparčiai daugėjo. Šiuo metu visame pasaulyje yra daugiau nei 1.600 nacionalinių parkų, saugančių retas gyvūnų bei augalų rūšis, kraštovaizdžius.

Dabar gamta suvokiama kaip visuma, siekiama apsaugoti joje vykstančius ekologinius procesus. Kraštovaizdžiams, gyvūnijai ir augalijai turi būti leidžiama vystytis be žmogaus įsikišimo.

Vokietijoje yra 13 nacionalinių parkų, kurie apima upių, miškų kraštovaizdžius, bei Baltijos ir Šiaurės jūrų pakrantes. Visos sritys, kurios beveik nepalietos žmogaus, yra griežtai saugomos.

Nuo Danijos iki Nyderlandų

Vatai diekiasi nuo Hou (Ho) įlankos vakarinėje Danijos pakrantėje iki Tekselio (Texel) salos (Nyderlandai). Bendras teritorijos plotas apima 8.000 km². Danijos ir Nyderlandų vatai saugomi kaip gamtos draustinis. Nacionaliniam Parkui taip pat priklauso Žemutinė Saksonija, Hamburgas (Hamburg) ir Šlezvigo-Holšteino regionas.

Vatų aplinka – tai ekstremalios gyvenimo sąlygos visam augalijos ir gyvūnijos pasauliui. Purvo seklumoms išdžiūvus atoslūgio metu gyvi organizmai veikiami vėjo bei kritulių, čia jų tyko plėšrūnai. Vatų augalija ir gyvūnija prisitaikusi prie tokių ekstremalių sąlygų. Atoslūgio metu dvigeldžiai moliuskai užsidaro savo kriauklėse, kad neišdžiūtų, kirmelės įsikasa giliai į purvą, kad apsisaugotų nuo ilgakojų pelkių paukščių.

Vatuose maitinasi daugelis paukščių rūšių. Migruojančioms rūšims, kaip pilkasis sėjikas, tai ideali ir būtina tarpinė sustojimo vieta skrendant iš žiemojimo kraštų veisimosi vietas link. Čia papildomi rezervai tolimai kelionei.

Vatai taip pat yra gimtieji namai dviems ruonių rūšims. 2001 metais buvo suskaičiuota daugiau nei 19.000 paprastųjų ruonių, iš jų 7534 ruoniai buvo užregistruoti Šlezvige-Holšteine. Pilkųjų ruonių yra daug mažiau.

Šlezvigo-Holšteino Vatų Nacionalinio Parko apžvalga

bendras plotas	441.000 ha
vatai	130.000 ha
druskų liūnai	6.900 ha
smėlio pakrantė	4.300 ha
Apsaugos zona 1	
(aukščiausias apsaugos lygis)	37 %
Apribotos veiklos zona	3%
Banginių apsaugos zona	28%

Nacionalinis Parkas

1985 metais Šlezvigo-Holšteino vadovybė primėmė Nacionalinių parkų įstatymą. To pasekoje buvo įkurtas didžiausias Centrinėje Europoje nacionalinis parkas, bei apsaugotas vienas įspūdingiausių Europos kraštovaizdžių.

1999 metais atnaujintas Nacionalinių parkų įstatymas suderino gamtos apsaugos tikslus, tradicinės ekonomikos, bei turizmo interesus.

Nacionalinio parko tikslai

Vatų išsaugojimas ateities kartoms

Netrikdomas vystymasis – palikti gamtą gamta

Poilsis ir gamtos pažinimas

Nacionalinio Parko tarnyba

Šlezvigo – Holšteino Vatų Nacionalinio Parko tarnyba įsikūrusi Tioninge (Tönning). Ši tarnyba atsakinga už Nacionalinio Parko apsaugą, bei užtikrina Nacionalinių parkų įstatymo tikslų įgyvendinimą.

Iš Nacionalinių parkų įstatymo

§ 2 Apsauga ir kiti tikslai

- (1) Nacionalinis parkas apsaugo natūralų gamtos vystymąsi vatuose ir išsaugo jų natūralius bruožus. Kiek įmanoma ilgiau turi būti užtikrintas netrikdumų gamtos procesų vyksmas. Nacionalinis parkas apsaugo natūraliai jame esančių gyvūnų bei augalų arealus bei jų tarpusavio santykius. Visa natūrali aplinka, jos natūralus vystymasis, gyvūnai, augalai ir ekosistemos turi ypatingą vertę, kuri turi būti apsaugota.
- (2) Pajūrio apaugos priemonės, įskaitant konservaciją, toliau nuo jūros esančių plotų sausinimą, nebus uždraustos. Druskos maršų "lietimas" bei molio ir smėlio kasyba leistina, tik jei tai daroma pakrantės apsaugos tikslais.
- (3) Gamtos apsauga Nacionaliniame parke turi gerinti žmonių, gyvenančių šiame regione, gyvenimo ir darbo sąlygas turizmo plėtojimo bei regiono garsinimo dėka.

Gamtos pažinimas Nacionaliniame Parke

Multimar Wattforum

Tioninge, Multimar Wattforum centre pateikiama visa informacija apie vatus, vatų ekosistemą, paaiškinama sudėtinga ten esančių augalų, gyvūnų bei žmogaus tarpusavio sąveika.

Kelionės laivais

Kelionės laivu nacionaliniame parke – puiki galimybė stebėti gamtą: paukščius, ruonius. Kartais galima pamatyti ir delfinus (*Harbour Porpoise*). Kelionės atestuotos Nacionalinio Parko tarnybos. Jų metu pateikiama įdomi bei išsami informacija.

Kelionės pėsčiomis

Kelionių pėsčiomis su nacionalinio parko gidais niekada nepamiršite. Gidai yra vietiniai gyventojai, gerai pažįstantys šią vietovę, žinantys jos ypatybes. Jie gerai apmokyti, suteikia naujausią informaciją apie vatų regioną. Ekskursijos atestuotos Nacionalinio Parko tarnybos. Pasinaudokite galimybe pasivaikščioti jūros dugnu bei sužinokite apie vatų gamtą, istoriją, vietinius papročius, nacionalinio parko vystymąsi ir tikslus.

Gamtos apsaugos organizacijos

Jau beveik šimtmetį vatus saugo privačios gamtos apsaugos organizacijos. Jų darbuotojai, dažniausiai savanoriai, stengiasi išsaugoti paukščių perėjimo vietas, retas paukščių rūšis, stebi aplinką, bei atlieka mokslinius - tiriamuosius darbus. Platus regioninių informacinių centrų tinklas suteikia galimybę gauti smulkia informaciją apie paukščius, moliuskus, ruonius, augalus.

Galimybės nacionaliniame parke

Turizmas nacionaliniame parke

Maždaug dviems trečdaliams nacionalinio parko komunų turizmas yra svarbi verslo šaka. Kasmet Šlezvigo-Holšteino vakarinėje pakrantėje poilsiauja keturi milijonai turistų, bent vieną parą čia praleidžia septyniolika milijonų lankytojų. Nakvynei siūloma beveik 120.000 lovų. Kas trečias vietinis gyventojas gauna pajamų iš turizmo, regione kas penktas euras uždirbamas turizmo dėka.

Gamtos stebėjimas pritraukia daugiau žmonių negu sportas ar kultūros renginiai. Lankytojai pritaria nacionalinio parko idėjai bei sutinka taikytis su taikomais apribojimais, padedančiais tausoti aplinką.

Nacionalinio parko paslaugos

Nacionalinio Parko lankytojai, trokštantys daugiau sužinoti apie vatų regioną, gali pasinaudoti Parko informacijos centrų teikiamomis paslaugomis. Nacionalinio Parko darbuotojai ir gamtos išsaugojimu besirūpinančios organizacijos rengia ekskursijas, parodas, skaito paskaitas ir yra pasirengusios atsakyti į Jums rūpimus klausimus.

Informacijos sistema lankytojams

Ties įėjimais į Nacionalinį Parką irengtos informacijos būdelės, stendai, žemėlapiai, takų schemos. Padedami nacionalinio parko darbuotojų ar savarankiškai, turiningai praleisite laiką Nacionaliniame Parke.